

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансового менеджменту та фондового ринку

Допущено до захисту
Завідувач кафедри ФМтаФР
Баранова В.Г.
“ ____ ” _____ 2019 р.

ВИПУСКНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 6.03050801 “Фінанси і кредит”

за темою:
«Ринок страхових послуг в Україні: тенденції та перспективи розвитку»

Виконавець:
студентка факультету фінансів та банківської
справи

Курдас Анастасія Валентинівна

/підпис/

Науковий керівник:
старший викладач

Бондаренко Павло Валерійович

/підпис/

Одеса 2019

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РИНКУ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ.....	6
1.1.Сутність, структура та особливості функціонування ринку страхових послуг.....	6
1.2. Класифікація страхових послуг на страховому ринку України.....	17
1.3. Державне регулювання страхового ринку України.....	20
РОЗДІЛ 2 ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ НА ОСНОВІ АСК «ІНГО УКРАЇНА».....	34
2.1. Ринок страхових послуг: структура та динаміка активів страхових компаній.....	34
2.2. Оцінка діяльності АСК «ІНГО Україна» на ринку страхових послуг України	44
2.3. Економіко-математичне модулювання процесів зміни активів АСК «ІНГО Україна».....	51
РОЗДІЛ 3 СТРАТЕГІЧНІ ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ РИНКУ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ.....	54
3.1 Світовий досвід функціонування ринку страхових послуг та шляхи його імплементації в Україні.....	54
3.2 Напрями та перспективи стратегічного розвитку страхового ринку України.....	64
ВИСНОВКИ.....	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	79
ДОДАТКИ.....	86

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. В умовах посилення конкуренції на міжнародних та національних ринках особливого значення набувають питання забезпечення господарюючих суб'єктів від потенційних загроз, створення системи захисту від негативних факторів. Для вирішення цих завдань потрібно забезпечити ефективне функціонування страхового ринку, який є однією з найважливіших складових фінансової безпеки. Без розвинутого страхового ринку неможливо забезпечити поступальний соціально-економічний розвиток держави, безпечне функціонування суб'єктів господарювання, підвищення добробуту населення, забезпечення різних сфер його життєдіяльності.

Сучасний стан національного страхового ринку не повною мірою відповідає тенденціям розвитку світового ринку. Формування ефективного страхового ринку потребує розробки ефективної політики щодо забезпечення страхової діяльності страхувальників, іноземних перестраховиків, створення розвинутої платоспроможної системи страхування.

Розвиток страхового ринку супроводжується численними проблемами економічного, нормативно-правового, організаційно-методологічного та кадрового характеру.

Аналіз стану страхового ринку України, вивчення стримуючих чинників, які обмежують його розвиток та розробка рекомендацій щодо подальшого розвитку є актуальним у сучасних умовах.

Вивченню теоретичних засад функціонування та розвитку страхового ринку присвячено наукові праці відомих зарубіжних вчених, таких як Дж. Батлер, Л. Бевере, Дж. Більхопт, Д. Бланд, К. Бурроу, Л. Гератеволь, В. Гейльман, Дж. Діксон, Т. Коупленда, Г. Леві, А. Манес, Р. Мер, Р. Меркін, А. Монті, Дж. Орніні, Х. Скіпер, Д. Фарні, Д. Хемптон. Питання формування страхового ринку досліджували такі вітчизняні вчені, як В. Базилевич, О. Барановський, Н. Внукова, Т. Говорушко, В. Грушко, О. Залетов, М. Клапків, О. Козьменко, В. Прокопенко, С. Осадець, Н. Ткаченко, В. Фурман, Я. Шумелда та інші.

Відаючи належне науковим розробкам вітчизняних і зарубіжних вчених,

зауважимо, що деякі питання, пов'язані з обґрунтуванням науково-методичних засад та розробкою практичних рекомендацій щодо розвитку страхового ринку України потребують подальшого комплексного дослідження.

Метою даної роботи розроблення теоретико-методичних засад формування вітчизняного страхового ринку в умовах ринкової економіки й обґрунтування підходів до його стратегічного розвитку.

Для досягнення поставленої мети в роботі необхідно вирішити такі **завдання:**

1) розглянути сутність, структура та особливості функціонування ринку страхових послуг;

2) визначити класифікацію страхових послуг на страховому ринку України;

3) з'ясувати державне регулювання страхового ринку України;

4) проаналізувати тенденції розвитку ринку страхових послуг: структуру та динаміку активів страхових компаній;

5) провести аналіз діяльності АСК «ІНГО Україна» на ринку страхових послуг України;

6) оцінити динаміку показників діяльності АСК «ІНГО Україна»;

7) розглянути світовий досвід функціонування ринку страхових послуг та шляхи його імплементації в Україні;

8) визначити напрями та перспективи стратегічного розвитку страхового ринку України;

Об'єктом дослідження є процеси становлення і стратегічного розвитку українського ринку страхових послуг.

Предметом дослідження є теоретичні й практичні проблеми формування і функціонування ринку страхових послуг в Україні.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених у роботі завдань були використані різноманітні загальнонаукові і спеціальні методи дослідження.

Робота ґрунтується на системному підході, що дало можливість розглянути страховий ринок комплексно і всебічно.

Абстрактно-логічний метод використовується для теоретичних узагальнень, визначення основних категорій та понять, формування висновків досліджень.

Методи аналізу та синтезу використовуються для визначення функцій, сутнісних ознак страхового ринку.

Структурно-функціональний метод дав змогу дослідити діяльність учасників страхового ринку. Визначено етапи становлення та розвитку вітчизняного страхового ринку. Порівняльний аналіз надав змогу дослідити основні показники діяльності ринку у різні періодів його розвитку.

Інформаційною базою виступали спеціальна економічна література, законодавчі та нормативно-правові акти в галузі страхування відповідальності, матеріали Національної комісії, що здійснює регулювання ринків фінансових послуг України, інформаційно-аналітичні і періодичні видання, матеріали Моторно (транспортного) страхового бюро України.

ВИСНОВОК

Основні висновки дипломної роботи полягають в наступному:

На основі узагальнення методичних та теоретико-методичних підходів було обґрунтовано визначення категорії «страховий ринок» - це система соціально-економічних відносин між суб'єктами ринку, які здійснюють операції купівлі-продажу страхових продуктів через укладання договорів страхування у процесі задоволення потреб у страховому захисті, який реалізується через страховий інтерес.

Для ефективного розвитку страхового ринку потрібна систематизація його функцій, тому запропоновано таку класифікацію функцій: ризикова, організаційна, соціальна, розподільча, превентивна, стабілізуюча, накопичувальна, заощаджувальна, компенсаційна та контролююча.

Досліджено структуру страхового ринку, виділено його учасників. До суб'єктів страхового ринку відносять: страхувальників, страховиків та страхових посередників. Вони в свою чергу поділяються на: прямих та непрямих посередників, нестрахових посередників.

Обґрунтовано, що на сучасному етапі розвитку державна політика стововно розвитку страхового ринку України має бути комплексною та реалізовуватися на основі стратегічних цілей, які орієнтовані на удосконалення податкового регулювання та законодавчого забезпечення, розробку заходів щодо покращення інвестиційної діяльності страховиків, зміцнення фінансової безпеки ринку.

Результати аналізу показників розвитку страхового ринку за останні роки свідчать про проблеми його розвитку, а саме: недовіра населення до страхових компаній, нестабільна політична ситуація, падіння курсу національної валюти, суперечливе страхове та податкове законодавство, низький рівень капіталізації страховиків, високий рівень інфляції, відсутність економічної стабільності, дефіцит фінансових ресурсів, неплатоспроможність населення, нерозвиненість системи страхування життя.

Зазначено, що страхові посередники відіграють величезну роль на світовому страховому ринку, проте в Україні переважають прямі методи продажу страхових продуктів. Проведено аналіз діяльності страхових брокерів та зазначено про суттєву різницю між кількістю страхових компаній та кількістю брокерів, а саме на одного страхового брокера припадає більше семи страхових компаній. Така ситуація суперечить світовим стандартам, де на одного страховика припадає більше 10 брокерів.

Обґрунтовано, що найбільшим джерелом для здійснення страхових інвестицій є страхування життя, яке в Україні мало розвинуте. Це свідчить про необхідність розроблення стратегії для розвитку довгострокових видів страхування.

Досліджено, що концентрація іноземного капіталу на страховому ринку має як позитивні, так і негативні наслідки, що впливає на діяльність страховиків, страхувальників та на державу в цілому. Для держави наявність іноземних інвесторів свідчить про підвищення авторитету на світовому ринку, підвищення його капіталізації, розвиток ринкової інфраструктури. Для страховиків – впровадження нових стратегій розвитку, сучасних технологій страхування, нових страхових продуктів, ефективної системи ризик-менеджменту. Для страхувальників присутність іноземних інвесторів покращить якість страхових послуг та поступово знизить ціну на них.

Проаналізовано зарубіжний досвід багатьох країн світу. Запозичення цього досвіду має стати ефективним способом вирішення проблем на страховому ринку. Проте, сліпе запозичення досвіду зарубіжних країн створює суперечності в законодавстві, знижує рівень ефективності управління. Тому, поряд із запозиченням необхідним є врахування національних традицій.

Проведено аналіз Інтернет-страхування, яке використовують закордонні страхові компанії. Позитивними тенденціями функціонування такої послуги є: зниження впливу людського фактору, можливість самообслуговування, покращення страхової культури населення, розширення території продажу страхових продуктів, зниження витрат на самообслуговування клієнтів.

Станом на сьогодні вітчизняний страховий ринок зберігає великий потенціал зростання, він залишається цікавим міжнародним інвесторам. Проте відсутність ефективних законодавчих реформ гальмує процес розвитку ринку.

Страховання почне ефективно розвиватися тоді, коли буде наявна нормативно-правова база, розроблена на основі міжнародних стандартів. Страховий ринок потрібно зробити максимально доступним та прозорим для населення.

Сьогоднішня ситуація в країні зумовила виникнення тривожних тенденцій, тому потрібно підвищити рівень захищеності населення, підприємств від різних груп ризиків.

Підписання угоди про асоціацію з ЄС – це наймасштабніший проект за історію незалежності України. Економічна частина угоди в тій чи іншій мірі охоплює і страховий ринок. Відповідно починається поступове зближення вітчизняного законодавства з законодавством ЄС. Таким чином на страховому ринку очікується:

Зростання частки перестраховиків Франції, Австрії, Швейцарії, Великобританії, Польщі, Іспанії;

Відкриття в Україні більшої кількості філій європейських страхових компаній;

Проведення медичної та пенсійної реформи;

Перехід страховиків на загальну систему оподаткування;

Підвищення рівня захисту прав споживачів страхових послуг;

Підвищення вимог до формування статутного капіталу;

Запровадження нових видів страхування (страхування відповідальності за якість продукції, послуг, товарів, інвестиційне страхування життя).

Внаслідок цього населення отримає доступ до страхових продуктів по справедливих цінах, оскільки зросте конкуренція.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Фурман В. М. Особливості та сутність страхового ринку / Фурман В. М. // Фінанси України. – 2005. №11. С. 126–131.
2. Мних М. В. Страхування в Україні в умовах глобальної економічної кризи / М.В.Мних // Фондовый рынок. – 2009. - №19. – С. 22-26.
3. Музика О. М. Стан та тенденції розвитку страхового ринку України / О. М. Музика [Текст] // Науковий вісник НЛТУ. – 2009. – № 19.2. – С. 246-255.
4. Сутність, функції та принципи страхування [Електронний ресурс] : Українська електронна бібліотека підручників. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/11200611/finansi/strahuvannya_strahoviy_rinok. – Назва з екрана.
5. Науково-методичні засади стратегічного розвитку страхового ринку України [Електронний ресурс]: Інституційний депозитарій УАБС НБУ. – Режим доступу: http://www.dspace.uabs.edu.ua/bitstream/123456789/3468/1/Zhiravka_O.S.pdf.
6. Плиса В. Й. Страхування [Текст]: навчальний посібник / В. Й. Плиса. – 2-ге вид. – К. : Каравела, 2008. – 392 с. – ISBN 996-8019-50-4.
7. Про страхування [Електронний ресурс] : Закон України від 07.03.1996 р. №85/96 ВР [Зі змін. та доп.]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=357-16>. – 18.09.2011. – Назва з екрану.
8. Журавка О. С. Економічний зміст понять, що характеризують страховий ринок та його структуру [Текст] / Журавка О. С. // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2009. – №3(6). – С. 208-2012.
9. Страховий ринок та його структура [Електронний ресурс] : Українська електронна бібліотека підручників. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/17530607/finansi/strahoviy_rinok_yogo_struktura. – Назва з екрана.
10. Базилевич В. Д. Страхова справа [Текст] : монографія / В. Д. Базилевич, К.С.Базилевич. – 5-те вид. стер. – К. : Знання, 2006. – 351 с. - ISBN 996-346-124-1.

11. Журавка О. С. Теоритичні підходи до визначення сутності інфраструктури страхового ринку / Журавка О. С. // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: збірник тез доповідей XII Всеукраїнської науково-практичної конференції: у 2 х т. – Т. 2. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. – С. 28–30.
12. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про страхування» від 10.04.2008 р.
13. Forbes Україна. Податкові виклики для страховиків. – 09 лютого 2015 року. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://forbes.ua/ua/opinions/1387361-podatkovyi-vikliki-dlya-strahovikiv>.
14. Борсученко А.С. Податок на прибуток страховиків: Основні тенденції та шляхи вдосконалення / А.С. Борсученко // журнал «Управління ризиком», №5 – 2014 р. – 70 – 72 с.
15. Шолойко А. С. Страховий ринок України: підходи до його класифікації та періодизації / А. С. Шлойко // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. – 2014. – Вип. 200(3). – С. 94-102.
16. Фурман В. М. Страховий ринок в Україні: проблеми встановлення та стратегія розвитку: Автореф. дис. ... д-ра економічних наук: 08.04.01 / В. М. Фурман. – К., 2006. – 36 с.
17. Василенко А. В. Генезис державного регулювання страхового ринку України в контексті зарубіжного досвіду / А. В. Василенко // Актуальні проблеми економіки. – 2006. - № 8. – С. 14-22.
18. Жабинець О.Й. Державне регулювання страхової діяльності у контексті глобалізації світового страхового простору / О.Й. Жабинець // Науковий вісник НЛТУ України. – 2008. – Вип. 18.10. – С. 187–194.
19. Соболев Р.Г. Сутність державного регулювання страхової діяльності в Україні / Р.Г. Соболев – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/>
20. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України» №77-VIII від 28.12.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1621-18>

21. Козьменко О. В. Формування пріоритетів страхового ринку України у відповідності з програмами розвитку страхового ринку Solvency I та Solvency II / О. В. Козьменко, О. В. Меренкова // Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Вип. 21. Ч. 2. – Черкаси, 2008. — С. 198-202. – (Серія “Економічні науки”).
22. Козьменко О. В. Порівняльна характеристика видів страхування в Україні, Росії, а також Франції та інших країнах ЄС / О. В. Козьменко, А. О. Бойко // Зовнішня торгівля: право та економіка. – 2009. – № 1 (42). – С. 53-59.
23. Кублікова Т. Б. Система казначейства: управління фінансовими ресурсами: монографія / Т. Б.Кублікова, Е. І. Курганська. – Одеса: ОНЕУ, 2015. – 323 с.
24. Кублікова Т. Б. Управління інноваціями: теорія та практика: навчальний посібник / Т. Б. Кублікова. – Одеса: Астропринт, 2014. – 236 с.
25. Кублікова Т.Б. Прямі іноземні інвестиції: стратегія розвитку України: монографія / Т.Б. Кублікова, О.: Атлант, 2012. – 280 с.
23. Фурман В. Державне регулювання страхового ринку як чинник його стратегічного розвитку / Фурман В. // Економіка і прогнозування. – 2005. – № 3. – С. 114-126.
24. Положення «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг» від 23 листопада 2011 р.
25. Офіційний сайт Моторно (транспортного) Бюро України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.mtsbu.ua/ru/about_us/general/
26. Філонюк О.Ф. Державне регулювання страхової справи в контексті концепції розвитку страхового ринку України до 2010 року [Текст]/ О.Ф.Філонюк// Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Серія «Економіка». – 2006. – Вип. 81-82. – С.47-51.
27. Мних М. В. Страхові компанії, їх роль та значення в системі ефективного забезпечення страхової діяльності / М. В. Мних //Економіка та держава. – 2007. –№ 4 – С. 22-24.
28. Офіційний сайт Національної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dfr.gov.ua>.
29. Резнікова В. Посередництво на страховому ринку України / В. Резнікова //Право

України. – 2010. – № 4. – С. 275-282.

30. Ткаченко Н. В. Страхування : навч. посіб. / Н. В. Ткаченко. – К.: Ліра-К, 2007. – 376 с.

31. Журавка О. С. Діяльність страхових брокерів на страховому ринку України/ Журавка О. С. // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб. наук. праць. Вип. 28. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. – С. 237-244.

32. Закон України №85/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>

33. Стратегічних інвесторів на всіх не вистачить // Страхова справа. – 2007. –№ 2(26). – С. 36-59.

34. Ткаченко Н. В. Вплив іноземного капіталу на розвиток страхової системи України / Н. В. Ткаченко // Фінанси України. – 2007. – № 6. – С. 115-122.

35. Журавка О.С. Вплив іноземного капіталу на розвиток страхового ринку України [Електронний ресурс] / О.С. Журавка. – Режим доступу: http://www.lib.academy.sumy.ua/library/Article%4CZhuravka_2.pdf.

36. Рейтинг страхових компаній-2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.forbes.net.ua/business/1398567-rejting-strahovyh-kompanij-2015>.

37. Журавка О. С. Вплив іноземного капіталу на розвиток страхового ринку України / О. С. Журавка // Наука й економіка: науково-теоретичний журнал Хмельницького економічного університету. – 2008. – № 1 (9). – С.277-286.

38. Сташкевич Ю. А. Типи інвестиційних стратегій страховиків / Ю. А. Сташкевич // Формування ринкових відносин в Україні. – 2007. – № 3. – С. 83-86.

39. Офіційна інтернет-сторінка Державної комісії з регулювання ринку фінансових послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dfr.gov.ua>.

40. Ткаченко Н. В. Вплив іноземного капіталу на розвиток страхової системи України / Н. В. Ткаченко // Фінанси України. – 2007. – № 6. – С. 115-122.

41. Мельник М. Проблема якості іноземного інвестування в контексті збереження та захисту економічних інтересів України / Мельник М. // Стратегічний розвиток регіону – економічне зростання та інтеграція: матеріали XV Міжнародної науково - практичної конференції. Ч. 1. – Чернівці, 2006. – С. 57-61.

42. Луцишин О.О., Проблеми і перспективи розвитку страхового ринку України / Луцишин О.О., Данильчук С.П. //Наука молода. – 2016. – №24. – С.81-87

43. Козоріз Г. Г. Пріоритетні напрями модернізації страхового ринку України в умовах глобальних викликів / Г.Г. Козоріз // Регіональна економіка. – 2013. – № 1. – С. 26-34.
44. Forinsurer. Підсумки діяльності страхових компаній за 9 місяців 2016 року [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://forinsurer.com/files/file00587.pdf>
45. Олександр Саусь. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://brit-mark.com/ua/press-centre/brit-mark-media/2015/ukrainskiy-strahovoy-rynokitogi-2015-i-perspektivi-2016>
46. International Insurance Fact Book 2015. – International Insurance Institute –2015. – 110 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.iii.org/sites/default/files/docs/pdf/international_insurance_factbook_2015.pdf
47. Статистичний портал Statista, ВВП в Україні [Електронний ресурс]. –Режим доступу: <http://www.statista.com/statistics/296140/ukraine-gross-domesticproduct>
48. Insurers' tech!start up investment indicates growing importance of digital technology in theindustry [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.out!law.com/en/articles/2016/january/insurers-tech-start-up-investmentindicates-growing-importance-of-digital!technology-in-the-industry-saysexpert>
49. Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2020 року (Постанова Правління Національного банку України від 18.06. 2015 року No391) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=18563297>
50. Ходько Р. М. Вітчизняне страхування рухається до світових стандартів /Р. М. Ходько // Галицькі контракти. – 2009. – № 2. – С. 21-24.
51. Українська федерація убезпечення. Стратегія розвитку страхового ринку України на 2011-2020 роки. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ufu.org.ua/ua/about/activities/strategic_initiatives/5257.
52. Lloyds. What-is-Solvency-II // Lloyd's official web site. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lloyds.com/The-Market/Operating-at-Lloyds/Solvency-II/About/What-is-Solvency-II>.

53. Гладчук О.М. Фінансова безпека сучасного страхового ринку України / О.М. Гладчук // Ефективна економіка: електронне наукове фахове видання. – 2014. – № 4.
54. Стратегія розвитку страхового ринку України на 2012-2021 роки [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Української федерації убезпечення. – Режим доступу: http://ufu.org.ua/ua/about/activities/strategic_initiatives/5257
55. Дьячкова Ю.М. Страховий ринок в умовах нестабільної економіки / Ю.М. Дьячкова // Вісник Донбаської державної машинобудівної академії. – 2014. – №2(33). – С.172-176.
56. Білик І.В. Особливості структури та інфраструктури страхових ринків України та Польщі // Теорія та практика фінансів: зарубіжний досвід // Світ фінансів, -1-(14), березень, 2008 р., С.168.
57. Сіренко І. Аналіз розвитку страхового ринку та оцінка його перспектив / І. Сіренко // Страхова справа. – 2009. - №3(35). – С.23-25.
58. Філонюк О.Ф. Залучення іноземних інвестицій на страховий ринок України / О.Ф. Філонюк. – Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, 2007 р., №779, - с.96-100.
59. Звіти про основні показники розвитку страхового ринку України та світу за 2005 – 2010 роки. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// dfp.org.ua](http://dfp.org.ua)
60. Структура експорту-імпорту за видами послуг у 2015 році / Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2016/zd/str_eip_kv/str_eip_kv_u/str_eip2015_u.htm.
61. Арутюнян Р.Р. Страховий ринок України в глобальному середовищі / Р.Р.Арутюнян, С.С. Арутюнян, О.В. Ітигіна // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2013 р. – Вип. 2(49), ч.2. – С. 14-19.
62. Квасовський О. Р. Проблемні аспекти прямого оподаткування страхових компаній в Україні / О. Р. Квасовський, М. В. Стецько // Фінанси України. – 2011.- №1. – С. 52-63.
63. Кнейслер О. В. Прагматизм фінансової стійкості страховика / О. В.Кнейслер // Світ фінансів. – 2009. – № 4. – С. 191-197.

64. Лазик Г. М. Концептуалізація та пріоритети розвитку добровільного медичного страхування в Україні / Г. М. Лазик // Українська наука. – 2012. – Вип. 17. – С. 90-96.
65. Кулина Г. М. Сучасні тенденції розвитку страхування життя у світі / Г.М.Кулина // Економічний аналіз: зб. наук. праць. – Тернопіль, 2014. – Том 15, № 2. – С. 64-70.
66. Налукова, Н. Фінансова діяльність страховика: концептуальні засади теорії і практики / Наталя Налукова, Марія Бадида // Світ фінансів. - 2015. - Вип. 2. - С. 105-117.